

Η ΑΚΡΙΔΑ ΤΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ

ΟΙ ΤΖΑΜΠΑΤΖΗΔΕΣ

(ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΑ)

Ἐκ τῆς περιφήμου «ἱστορίας τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου» τοῦ γνωστοῦ Θεατρικοῦ συγγραφέως κ. Ν. Λίσκαση, τῆς ἐκδιδομένης προσεχῶς, δημοσιεύομεν σήμερον τὸ κάτωθι ἀριστουργηματικὸν πρᾶγμα περὶ Τζαμπατζήδων κεφάλαιον.

Ὁ περονόσπορος δὲν ἐπέφερε τόσας καταστροφὰς εἰς τὰς ἀμπέλους, ὅσας οἱ τζαμπατζήδες εἰς τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον.

Καὶ ἐν τούτοις φάρμακον κατὰ τοῦ περονόσπορου εὐρέθη, ὅμι δμως καὶ κατὰ τὸν τζαμπατζήδων, οἱ ὅποιοι διαρκῶς ἀδελφίζονται καὶ πληθύνονται ὥπως τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης!

Ὁ τίτλος τοῦ τζαμπατζή εἶνε ἀναφαίρετος. Εἶνε τίτλος οἰκογενειακός, μεταβιβαζόμενος ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱόν, μέχρις ἐξαφανίσεως ὁλοκλήρου τῆς οἰκογενείας.

Ἡ περιφημία καὶ ὁρτία αὐτῆ συνομοταξία τῶν τζαμπατζήδων ὑποδιαιρεῖται εἰς ἐπισήμους τζαμπατζήδες, ἡμιεπισήμους, τζαμπατζήδες καὶ ἰδιώτας τζαμπατζήδες.

Τὸ ἄξιωμα τοῦ ἐπισήμου τζαμπατζή ἀνεγνωρίσθη ἀκόμη καὶ ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν περὶ θεάτρου διατάξεων καὶ ἐπισήμων ὁργανισμῶν τοῦ θεάτρου.

Ἡ πρώτη ἐκδοθεῖσα ἀστυνομικὴ διάταξις περὶ θεάτρου ὑπὸ τοῦ «Διοικητοῦ Ἀττικῆς» Γ. Λεβέντη τὴν 22 Ὀκτωβρίου 1841, διὰ μὲν τοῦ ἄρθρου 8 ἀνγνωρίζει ὡς ἐπισήμους τζαμπατζήδες τοὺς ἑξῆς: «Τὸν ἀξιωματικὸν ἢ ὑπαξιωματικὸν τῆς χωροφυλακῆς, τὸν ἀστυνόμον, τοὺς ὑπ' αὐτὸν δύο κλητῆρας καὶ τὸ ἀπόσπασμα τῆς χωροφυλακῆς», διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 16 τὸν «Ἀστυνῆτρον». Πάντες αὗτοι ἐξαίρουνται τῆς πληρωμῆς τῆς εἰσόδου.

Ἡ δευτέρα ἀστυνομικὴ διάταξις, ἡ ἐκδοθεῖσα τὴν 1 Νοεμβρίου 1841 ὑπὸ τοῦ «Διοικητοῦ Ἀττικῆς» Ἀδάμ Λούκα, αὐξάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπισήμων τζαμπατζήδων. Κατὰ τὸ ἄρθρον 8 αὐτῆς «ἐξαίρουνται τῆς πληρωμῆς τῆς εἰσόδου: ὁ στρατ. Διοικητὴς, ὁ ταγματάρχης Φρουράρχος τῆς πόλεως καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, ὁ Μοίραρχος τῆς χωροφυλακῆς, ὁ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἀξιωματικὸς, ὁ ἀστυνόμος καὶ ὁ ὑπαστυνόμος μετὰ δύο κλητῆρων, ὁ ἀστυτάρχης καὶ ἡ ὑποπλοὺς δύναμις»!...

Εἰς τοὺς ἐπισήμους αὐτοὺς τζαμπατζήδες προστεθῆσαν καὶ οἱ μετὰ τῆς Β. Αὐλῆς μεταβαίνοντες εἰς τὸ θέατρον θεράποντες, ἀναγνωρίζομενοι ὡς τοιοῦτοι διὰ τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ «ὁργανισμοῦ τοῦ Λογιστικοῦ καὶ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Θεάτρου» τοῦ ἐκδοθέντος τὸ 1841. Ἀργότερα διὰ τοῦ 11 ἄρθρου τοῦ «Κανονισμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου», τοῦ ἐκδοθέντος τὸ 1856, ἀνεγνωρίσθησαν ὡς ἐπισήμοι τζαμπατζήδες καὶ «τὰ μέλη τῆς Ἐκτεροπῆς τοῦ θεάτρου καὶ ὁ Γραμματεὺς αὐτῆς».

**

Οἱ ἡμιεπισήμοι τζαμπατζήδες, ἄπειροι τὸν ἀριθμὸν, ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὰ διάφορα γένη τῶν ἐξ αἵματος καὶ ἐξ ἀγγιστείας συγγενῶν τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων. Ἐκτὸς τῶν συγγενῶν, αὐτοδιορίζονται τζαμπατζήδες καὶ πάντες οἱ ὁμοιοβάθμιοι τῶν προαναφερθέντων. Οὕτω σήμερον εἰσέρχονται τζαμπατζήδων εἰς τὸ θέατρον, ἅπαντες οἱ ἐπιπλοὶ καὶ πεζοὶ χωροφύλακες μετὰ τῶν ὑπαξιωματικῶν καὶ ἀξιωματικῶν αὐτῶν τῆς φρουρᾶς Ἀθηνῶν καὶ περιχώρων, ἅπαντες οἱ ἀστυνόμοι καὶ ὑπαστυνόμοι μετὰ τοῦ δημοσίου κατηγόρου καὶ τῶν ἀστυφυλάκων πρώτης, δευτέρας καὶ τρίτης τάξεως et tutti quanti.

Διὰ τὸν ἰδιώτα τζαμπατζήδων—ὡ σὺ θεὰ τῆς τζαμπατζοσύνης, δὸς μου δύναμιν καὶ μνήμην ἀπεριόριστον διὰ νὰ κατορθώσω νὰ τοὺς ἀριθμήσω!

Πρώτοι καὶ καλύτεροι εἶνε οἱ δραματικοὶ συγγραφεῖς τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος μεθ' ὧν τῶν συγγενῶν αὐτῶν.

Οἱ μεταφρασταί, οἱ παραφρασταί καὶ διασκευασταί διαφόρων δραμάτων καὶ κομιδιῶν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν τῶν.

Οἱ Διευθυνταὶ ἐφημερίδων, ἀρχισυντάκται, συντάκται, ρεπόρτερ, διεκπεραιωταὶ τῶν ἐφημερίδων, διανομεῖς, στοιχειοθεταί, πεισται καὶ μελανωτῆδες μεθ' ἅπαντος τοῦ οἰκογενειακοῦ αὐτῶν δένδρου!

Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ φόρου μετὰ τῶν γονέων καὶ συγγενῶν αὐτῶν, εἴτε ἐξ αἵματος, εἴτε ἐξ ἀγγιστείας.

Ἡ οἰκονομία τοῦ θεατρικοῦ μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτῆς μέχρι δωδεκάτου βαθμοῦ!...

Αἱ οἰκονομίαι τῶν ἡθοποιῶν μετὰ τῶν συγγενῶν, φίλων, κομπάρων κλπ. κλπ.

Οἱ οἰκοδεσπόται τῶν ἡθοποιῶν μετὰ τῶν ὑπηρετριῶν τῶν.

Αἱ οἰκονομίαι τῶν μουσικῶν καὶ τῶν διαφόρων ὑπαλλήλων τῶν θεάτρου.

Οἱ ἱατροὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἡθοποιῶν μεθ' ὧν τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων.

τῶν συγγενῶν τῶν.

Ἄπαντες οἱ δανεισταὶ τῶν ἡθοποιῶν μεθ' ὧν τῶν συμπεθερολογίων τῶν. Καὶ τέλος οἱ ὁπωσδήποτε παρασπόντες ὑπηρεσίας εἰς τοὺς ἡθοποιούς ἀπὸ ἀμνημονεῶν χρόνων.

Αὗτοί οἱ οἱ ἐπίσημοι, ἡμιεπίσημοι καὶ ἰδιώται τζαμπατζήδες κατακλύζουν καθ' ἑκάστην ἑσπέραν τὰ θεάτρα, ὧν τὰ καθίσματα στένουν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς τζαμπατζοσύνης.

Ἀπὸ τὴν παράστασιν, οἰαδήποτε καὶ ἂν εἴνη ἡ ἐπιτυχία αὐτῆς, μένουν πάντοτε δυσχερεστῆμενοι, διὰ τὸν ἀκλουστάτον λόγον, ὅτι, ἐπαναλαμβάνεται καὶ κουράζονται ἡ ἀηδιάζουν βλέποντες ἐπὶ ἡμέρας τὸ αὐτὸ ἔργον.

— Ἀκούς ἐκεῖ, ἀδελφε, νὰ ἐπαναλαμβάνουν τὸ ἴδιο ἔργο!... Τί κατάστασις εἶν' αὕτη; Πού θὰ περάσουν οἱ ἄνθρωποι τὴν βραδιά τῶν!

Καὶ ὡ λοιπὸν ὁ Σούδερχμαν, ὁ Ίψεν, ὁ Λουκάς, ὁ Σαίξπηρ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι βλάκες ἀνοστανάλατοι. Μία φορὰ νὰ τοὺς ἀκούη κανεὶς φτάνει καὶ περυσσεύει. Νέα καὶ πάλιν νέα ἔργα ἀπαιτοῦν οἱ ἀξιότιμοι κύριοι τζαμπατζήδες!

Διότι αὗτοί εἶνε ἡ ζωὴ τοῦ θεάτρου.

Ἡ ἐπιδημία τῶν τζαμπατζήδων ἐν τούτοις δὲν εἶνε εὐτυχὴς ἑλληνικὴ ἐφεύρεσις. Εἶνε ἐφευρέσεις γαλλικῆς, τελειοποιηθεῖσα ἐν Ἑλλάδι.

Ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος μέχρι τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Μεγάλου, ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐγκληματισθεῖσα φοβερά τῶν τζαμπατζήδων ἐπιδημία εἶχε λάβει φοβεράς διαστάσεις.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐξείνην εἶχεν ἐπικρατήσει ἡ συνήθεια νὰ εἰσέρχονται δωρεάν εἰς τὰ θεάτρα πάντες οἱ ἀποτελοῦντες τὸν στρατιωτικὸν οἶκον τοῦ Βασιλέως, ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν μέχρι τοῦ τελευταίου σωματοφύλακος ἢ χωροφύλακος!

Ὁ Μολλιέρος, βλέπων τὸ ἀνυπόφορον τοῦ πράγματος, κατόρθωσε τὸ 1672 διὰ τοῦ Λουδοβίκου 14' νὰ καταργήσῃ τὸ προνόμιον τῶν ἐπισήμων τζαμπατζήδων, ἀλλ' οἱ ἀξιόλογοι ἐκείνοι κύριοι, θεωρήσαντες ἑαυτοὺς προσβεβλημένους, μετέβησαν ἐν σῶματι εἰς τὸ θέατρον, ἐφόρουν τὸν θυρωρὸν, εἰσῆλσαν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐθαλασσοποίησαν τὰ πάντα. Θὰ ἐπετιθέντο δὲ καὶ κατὰ τῶν ἡθοποιῶν, ἐάν δὲν ἐπενέβαιναν ὁ Μολλιέρος, ὅπως, διὰ μελιγλίου τρόπου, κατόρθωσε νὰ τοὺς ἡσυχάσῃ, ὑπομνήσας εἰς αὐτοὺς τὴν θέλησιν τοῦ Βασιλέως. Τοιοῦτοτρόπος ἐξηραγκισθήσαν καὶ οἱ ἐπίσημοι τζαμπατζήδες νὰ πληρώνουν ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ θεαταί.

Ἀλλ' ἡ τάξις ἐπισήμων τζαμπατζήδων ἦτο ἡ τῶν αὐλικῶν, οἵτινες παρεσέδον εἰς τὰ θεάτρα μεθ' ἑκάστης τῆς ἀκολουθίας τῶν, εἰς τράπον ὥστε τὸ παρτὲρ ἐγγίμην ἀπὸ σκῆρα, κατὰ τὴν ἐκφρασίν τοῦ Σαρέλ, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Maison des Jeux».

Κατὰ τινὰ ἐπιστολὴν τοῦ Πόν-Σαρτρὶν πρὸς τινὰ φίλον του, κατὰ τὸ 1700 ὁ πρεσβευτὴς τῆς Σαβοΐας ἐξήτησε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸ θέατρον δωρεάν μετ' αὐτοῦ καὶ ὁλόκληρον τὸ προσωπικὸν τῆς οἰκίας του! ἀπὸ τοῦ γραμματέως του μέχρι τῶν παραμαγειρῶν του!

Μετὰ τὴν Μολλιέρον, ἕτερος διάσημος ἡθοποιός, ὁ Λεκαὶν, ἐξήτησεν ἐπὶ Ναπολέοντος τὴν κατάργησιν τῶν προνομίων τῶν τζαμπατζήδων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων εἶχεν ὑπερταυθῆθι.

Εἰς τὰ «ἀπομνημονεύματα» τοῦ ρηθέντος ἡθοποιοῦ εὐρίσκεται λεπτομερὴς κατάλογος τῶν ἀξιότιμων κυρίων τζαμπατζήδων μετὰ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν τίτλων αὐτῶν.

Εἰς τὰ αὐτὰ «ἀπομνημονεύματα» τοῦ Λεκαὶν σημεῖοι ὅτι κατὰ τὸ 1708 ὁ ἀριθμὸς τῶν τζαμπατζήδων ἀνῆρχε εἰς 416!

Ὁ Ναπολέων, ἀπαντῶν εἰς τὴν ἀναφοράν τοῦ Λεκαὶν, ἐνεργόρην διὰ δώδεκα χιλιάδας φοῖστα ἐπὶ πλέον ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ θεωρείου του, διατάξας συνάμει ὅπως πάντες οἱ ὑπάλληλοι τῆς Κυβερνήσεως μνηθῶνιν ἀναλόγως τὸ πικρᾶδειν αὐτόν.

Ἀνεξαρτήτως τῶν τζαμπατζήδων, ὑπῆρχον κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ πολλὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα εἶχον τὴν συνήθειαν νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὸ θέατρον ἐπὶ πιστώσει. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος ἤρξαντο νὰ πληρῶσσι, συγκατελέχθησαν καὶ αὗτοι εἰς τὴν ἀξιόλογον χορείαν τῶν τζαμπατζήδων.

Σήμερον ἐν Γαλλίᾳ, ἐκτὸς τῶν δημοσιογράφων καὶ τῶν συγγραφέων, ἄλλοι τζαμπατζήδες, ἐκτὸς τῶν κλακέρ, δὲν ἔπαρουν. Ἀλλὰ καὶ οἱ τελευταῖοι οὗτοι εἶνε μᾶλλον μισθοῖοι παρὰ τζαμπατζήδες.

Ν. ΛΑΣΚΑΡΗΣ